

authenticity and mass. There is an urgent and problematic need in this context implementation of purposeful state support of the theater sector as a component of modern creative industries at the legislative and financial levels with the involvement of world experience. We consider the study of the world experience of interaction between the state and creative industries and the possibility of their application in the Ukrainian theatrical space to be a promising direction.

Novelty. The theatrical environment is considered in the context of its media transformation and involvement in the implementation of modern event technologies and creative industries, which will contribute to the modernization of the theater.

Practical meaning. Such an approach can be a basic position for the implementation in practice of cultural policy at various levels, the development of theatrical art and the implementation of alternative projects, the consolidation of society.

Key words: theater, media, mediatization, event technologies, cultural and creative industries, contemporary art, contemporary culture.

Надійшла до редакції 22.10.2020 р.

УДК 316.77:316.754.4

ФЕНОМЕН СКАНДАЛУ ЯК СПЕЦИФІЧНОЇ ФОРМИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Шабуніна Вікторія Валентинівна – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва,
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського, м. Кременчук
<https://orcid.org/0000-0001-7957-3378>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.372>

shabuninaviktoria@gmail.com

Тур Оксана Миколаївна – доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва,
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського, м. Кременчук
<https://orcid.org/0000-0002-8094-687X>

oktur@ukr.net

Василенко Дар'я Павлівна – старший викладач
кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва,
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського, м. Кременчук
<https://orcid.org/0000-0001-9052-8287>

dvoloshka05@gmail.com

Саранча Віктор Іванович – кандидат історичних наук,
доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва,
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського, м. Кременчук
<https://orcid.org/0000-0001-9435-0615>; visar73@mail.ru

Розглянуто феномен скандалу як суспільного явища, подано його типологію, виокремлено позитивні й конструктивні ознаки феномену. Проаналізовано скандал як форму соціокультурної комунікації, визначено стадії його розгортання, специфічні риси, соціальні функції, комунікаційні особливості. Ураховано деструктивний вплив скандалу на соціальні відносини. Доведено, що скандал є екстремальним видом комунікації, потужним фактором формування громадської думки в сучасному соціокультурному просторі під впливом глобалізаційних процесів у інформаційній сфері.

Ключові слова: скандал, соціальна комунікація, соціокультурний простір, комунікативна взаємодія, комунікативне середовище.

Постановка проблеми. У комунікативному просторі ціннісним є сформоване вміння отримувати, акумулювати, обробляти та передавати інформацію, яка без зволікань надходить до споживача завдяки пресі, телебаченню чи Інтернету. Безперечно, миттєво поширюються саме ті факти, що справляють враження, не виправдовують очікування суспільства чи викликають шок. За останні роки спостерігається неухильне зростання скандалів, яким сприяють «медійні перетворення, зміни в журналістській самосвідомості, політичні злами, прискорена зміна цінностей та обмежена політична поляризація» [11; 46].

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що скандал є яскравою й водночас суперечливою формою участі людини в суспільному житті. Незважаючи на проникність і поширеність цього феномену, він вивчений не достатньо, цілісний аналіз явища відсутній, системний зв'язок між теорією скандалу й соціокультурною комунікацією не визначений. Між іншим, комунікація не лише наділена значними можливостями як обмеження, так і нав'язування скандалів, але й здійснює вплив на сприйняття їх усіма громадянами країни.

Дослідження скандалу дозволяє розглянути суспільні процеси з несподіваних ракурсів і побачити нові грані й нюанси загальновідомих явищ. Сутність скандалу особливо вияскравлюється на суспільному тлі, де кожна сфера має свої особливості й визначальні цінності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню багатоаспектного феномену скандалу присвячені наукові розвідки із соціології, конфліктології, політології та інших наук, зокрема Н. Білокінь розглядає особливості поетики скандалу як результату духовного занепаду сім'ї, руйнації сімейних цінностей [1], А. Дмитрієв, А. Сичов здійснюють філософський аналіз скандалу, поєднаний із соціологічним підходом [4], Т. Кадлубович, А. Сакун доводять, що політика інформаційного суспільства є політикою скандалу, характеризують скандал як одну з форм політичної комунікації [5], І. Ушанова досліджує репрезентацію ідентичності в скандалі, розкриває проблеми моделювання скандалу з урахуванням особливостей нових медіа [7], М. Шефер вивчає наукові скандали, пов'язані з плагіатом [8], Д. Яковлев аналізує роль медіа-скандалів у формуванні громадської думки в сучасному українському політичному просторі [9].

Мета статті – показати, що скандал є специфічною формою комунікації, потужним фактором формування і трансформування громадської думки в сучасному соціокультурному просторі під впливом глобалізаційних процесів у інформаційній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ХХІ ст. скандал перетворився на звичну й навіть легітимну форму комунікації. Сучасне українське суспільство відновлюється в новій якості після періоду стрімкого руйнування усталених форм спілкування, викликаного тривалим приховуванням інформації. Сьогодні соціум вирізняється енергійністю, динамічністю та активністю націлених на успіх особистостей. Очевидно, що зіткнення інтересів, провокацій, комунікативних авантур і скандалів не уникнути.

Поняття «скандал» давньогрецького походження, спочатку воно мало значення «пастка, тенета, перешкода», потім – «спокуса, прикрість». Політологи вважають скандал ефективною політичною стратегією, в особливих випадках – технологією досягнення мети, інакше кажучи, формою компрометації й дискредитації опонента [2; 37]. З погляду моральної філософії, скандал – це такий інцидент у культурному житті, пов'язаний з порушенням усталених, звичних схем поведінки; отримав публічний розголос, став предметом обговорення; розглядається з позиції осуду. Скандали можуть виникати в різних сферах життя й діяльності: у науці, культурі, мистецтві, економіці, управлінні, освіті, сім'ї й т. ін. [3; 28–43]. Однак у будь-якому випадку вони стають предметом майже одностайного публічного осуду, що є їх єдиною і специфічною ознакою та перетворює на елемент суспільної моралі. Разом з А. Дмитрієвим [4; 20] будемо розглядати скандал як подію, пов'язану з порушенням загальноприйнятих норм відомими людьми, що викликає гостру реакцію соціальних груп.

Під час трактування скандалу також важливо враховувати аспекти явища, пов'язані з розташуванням сил його учасників і розподілом інтересів сторін, що реалізуються в комунікативному середовищі. Зважаючи на це, скандал розглядають як конфліктну ситуацію, що вирізняється значною реакцією соціальних груп, інститутів, громадянського суспільства, бізнесу, держави, викликану агресивністю, неадекватністю, несподіваністю, невмотивованістю чи, навпаки, зумисною політичною чи іншою вмотивованістю дій хоча б одного з учасників подій, яка виражається в публічних натяках, що ганьблять особу, в погрозах, різких обвинувальних висловлюваннях. Крайньою формою скандалу може бути економічний примус або навіть фізичний вплив – рукоприкладство чи інше фізичне насильство, вбивство, а також замах на ці дії [9; 37, 74–75].

Скандал є багатоаспектним явищем. Вагомим підґрунтям для їх класифікації може слугувати форма тих дій, що спричинили виникнення скандалів. За формальними показниками скандали є корупційні, допінгові, сексуальні тощо. Варто відрізнити форму скандалу від його реального змісту, який зумовлюється цілями, що переслідували його організатори, та очікуваними наслідками. Таким чином, за змістовим наповненням розглядають скандали економічні, політичні, журналістські, спортивні та ін.

Суттєвою ознакою скандалу є непереборний конфлікт між його формою та змістом, підставою та причиною, дійсним характером роботи та її проголошеною метою. Інакше кажучи, у скандалі відтворюється традиційний моральний конфлікт між тим, що є, і тим, що має бути. І якщо між формою та змістом немає неузгодженості, подія втрачає всі шанси перетворитися на повномасштабний скандал.

Формальні характеристики скандалу є вторинними щодо змістових, аналіз яких є необхідною умовою розуміння причин, наслідків і сутності скандалів взагалі. Як змістове підґрунтя для класифікації скандалів можна розглядати ту сферу соціальної взаємодії, в якій розгортаються головні події. Зазвичай виділяють політичну, економічну, культурну й соціальну сфери.

На сучасному етапі суспільного розвитку скандали в політичному житті спрямовані на дискредитацію опонента (у цьому разі скандал є дієвим способом політичної боротьби) або на підвищення рейтингу політичного діяча (скандал привертає увагу ЗМІ, виборців до політика, створює йому імідж активіста).

Скандали в економічній сфері можна поділити на такі групи: викликані діями всередині корпорації (порушення прав працівників, нехтування правилами техніки безпеки, некомпетентність посадовців та ін.); зумовлені наслідками екологічних порушень (забруднення навколишнього середовища, використання на виробництві шкідливих речовин тощо); пов'язані зі збитками, які наносить корпорація своїми діями економіці як інституту й суспільству загалом (хабарі урядовцям; змова компаній з метою монополізації цін; недоброчесна реклама; незаконне отримання інформації, що є комерційною таємницею та ін.).

Скандали в духовній сфері суттєво відрізняються від скандалів в інших сферах. Для культури, на відміну від політики або економіки, скандал вважається нормою, неодмінним атрибутом її перетворення. Часто скандали свідчать про початок глобальних змін у культурному житті суспільства. Скандали в культурній галузі є способом її існування, провокаціями, спрямованими на руйнування застарілих традицій і постійне оновлення світу [6; 11].

Скандали в соціальній сфері, на наш погляд, викликані діями, які порушують принципи соціальної справедливості й рівності, зокрема дискримінація за ознакою раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних або інших поглядів, національного або соціального походження, майнового стану, народження тощо.

Попри на перший погляд негативний характер скандалу, у соціальній сфері вони сприяють вдосконаленню соціальної політики, здійснюють її оцінку й контроль. Більшість позитивних перетворень, пов'язаних із інституціоналізацією соціальної сфери, відбулося внаслідок масштабних скандалів [12].

Скандал поступово з прихованого конфлікту з його непривабливими результатами перетворюється на відкритий, публічний спосіб з'ясування стосунків, є специфічною технологією привертання людської уваги до конкретних моментів суспільного чи приватного життя. Звичайний емоційний вибух стає технологією скандалу, який не лякає, а приваблює [10; 59]. Можна припустити, що такий «комунікативний вибух» дозволяє людині реалізувати власні потреби в спілкуванні й пізнанні, які можуть у своєрідній формі забезпечити її необхідною додатковою інформацією. Крім того, скандал задовольняє потребу індивіда в співчутті, співпереживанні, сприяє його особистісній ідентифікації. Споживачі інформації про скандали уявно підвищують свій статус і місце у владній ієрархії, підтверджують свою часто приховану негативну думку про всіх представників так званої еліти, отримують терапевтичне відчуття у вигляді задоволення, реалізують бажання обговорити отримані відомості з конкретними людьми, тобто розширити свій комунікативний простір [4; 49]. Варто зауважити, що в сучасному українському суспільстві скандал став одним із небагатьох доступних населенню способів соціального та інформаційного обміну. На нашу думку, комунікативну взаємодію забезпечують такі характерні риси скандалу, як сенсаційність, резонансність, приголомшливість, привабливість, емоційність, спрощеність, неочікуваність, динамічність, раптовість, видовищність, спонтанність.

Скандал можна вважати формою неформальної комунікації між широким загалом і владою. Обурення поведінкою владних представників, тиск на них із боку людей є спробою донести громадську думку до найвищих ешелонів влади. У відповідь на обурення суспільства влада може виступити зі спростуваннями, звинуваченнями супротивників у підтасуванні фактів або проігнорувати всі заяви. Якщо громадську думку не вдається змінити, влада змушена публічно стати на бік народу й ініціювати судове переслідування винуватців скандалу.

Слід наголосити, що скандал є ефективним інформаційним важелем соціальних проблем. Відомо, що серйозні проблеми привертають увагу широкого загалу лише з особливого інформаційного приводу, яким і є скандал. Утримуючи навіть нетривалий час інтерес громадськості на актуальній проблемі, скандал активізує владу на пошук шляхів її вирішення.

Характер розгортання скандалу та його наслідки зумовлені поведінкою осіб, що беруть у ньому участь. У сучасному скандалі задіяно три основних фігуранти: безпосередні винуватці (як правило, особи з владними повноваженнями, розпорядники великих грошових потоків, публічні особи, представники професій, що передбачають високий ступінь довіри з боку суспільства), преса, громадськість. До того ж, учасниками скандалу можна вважати організаторів, інформаторів, провокаторів, контролерів і представників влади, які певним чином впливають на розгортання події [6; 11].

Скандал є складною формою конфліктної соціальної взаємодії, що ґрунтується на резонансному порушенні соціальних норм, суперечностях, зіткненнях інтересів і поглядів. Скандал можна вважати особливим станом суспільної думки, яка спирається не лише на реальні події, але й хибні твердження або чулки.

На відміну від інших соціальних явищ скандал не можливий без несподіваного, раптового викриття раніше прихованих вчинків або істини. Неодмінними умовами розгортання скандалу є наявність публічного простору, у межах якого інформація могла б вільно поширюватися, та емоційна реакція публіки на ситуацію, що передбачає залучення до обговорення якомога більше людей. У

сучасному суспільстві служби новин, соціальні мережі, форуми, блоги, телепередачі дозволяють дуже швидко залучити мільйони людей до обговорення скандальних подій.

Яскрава емоційна масова реакція на негативний вчинок є водночас невичерпним джерелом як громадського обурення, невдоволення, гніву, так і розваги, позитивних емоцій, насолоди. Поширення інформації про проступок може зіпсувати репутацію винуватців і підірвати довіру до соціальних інститутів, представниками яких вони є. Водночас скандал сприяє активізації пошуку шляхів вирішення проблеми [6; 11].

Отже, можна виділити такі етапи скандалу: вчинення проступку, що порушує суспільні норми; повідомлення про факти порушення у ЗМІ, поширення інформації про скандальні події, спроби приховання фактів, роздмухування скандалу, публічне обговорення проблеми, згорання скандалу й оцінка його наслідків.

З огляду на визначені етапи, скандал розгортається переважно в комунікативному просторі, а головною дійовою особою скандальної взаємодії в сучасних умовах є преса, телебачення та Інтернет. Сучасні ЗМІ орієнтовані на скандали, оскільки останні завжди викликають інтерес у людей, запам'ятовуються, стають підставою для пліток, спільною темою для обговорення представниками різних сфер діяльності тощо. Однак викликає занепокоєння той факт, що сьогодні ЗМІ не лише задовольняють природний інтерес широкого загалу до скандалу й відображають підвищену скандальність суспільних устоїв, а й перетворюються на ефективне джерело вищезазначеного. Внаслідок цього власне скандальність стає звичним станом.

Загальна закономірність простежується у звичності й частотності появи скандалів у комунікаціях. Цей факт є небезпечною особливістю суспільних устоїв сьогодення. Скандали припиняють сприйматися як скандали, вони перетворюються на звичну справу, повністю зосереджуються на їх зовнішньому боці, на епатажності, провокаційності, втрачають власну креативність. Зрозуміло, це пов'язано із загальними тенденціями розвитку суспільних норм і правил, їх індивідуалізацією й надзвичайно збільшеним динамізмом, однак є лише їх побічним наслідком [3; 42].

Соціальні функції скандалу багатогранні: інформаційна, освітня, урівноважувальна, сигнальна, контрольно-реформувальна, функція ескаляції конфлікту, провокаційна, епатажна та ін. Моральні й гносеологічні функції скандалу сьогодні не затребувані. Із способу віднайти істину чи утвердити моральні цінності скандал перетворився на форму привернення уваги до подій. З цією метою його активно використовують у боротьбі різні групи, щоб нав'язати іншим власне розуміння істини й моралі. Скандальні події провокують, щоб дискредитувати супротивників. Вони покликані зацікавити широкий загал власними цінностями і збільшити коло прибічників. Сьогодні, коли нівелюються загальноприйняті норми, скандал використовується для творчого експерименту й пошуку нових ціннісних орієнтирів.

Сучасний скандал оголює вади суспільства та спонукає до їх публічного обговорення. Подальший розвиток комунікативного простору створює можливості перетворення деструктивних особливостей скандалу на конструктивні. Цінності нової епохи, що відповідають оновленим умовам соціального життя, можуть сформуватися лише за умови обговорення й погодження інтересів різних груп.

Висновки. На сучасному етапі суспільного розвитку не лише вільно витлумачується раніше сформована система загальнолюдських цінностей, а також норми та правила поведінки, але й створюється нова культурна парадигма, яка передбачає радикальне переосмислення дійсності. Суспільство зіткнулося з народженням нової психології, зміною культурних мотивацій і соціальних очікувань. Скандал у такому випадку, мабуть, можна вважати виправданим, оскільки він стає атрибутивним інструментом у боротьбі за нову реальність.

Список використаної літератури

1. Білокінь Н. П. Поетика скандалу в оповіданні І. Чендея «Тестамент». *Наук. вісник Ужгород. ун-ту. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2013. Вип. 2. С. 108–111.
2. Глухова А. В. Скандал как форма политического конфликта. *Скандал: сферы воздействия*. Москва: Изд-во СГУ, 2013. С. 31–49.
3. Гусейнов А. А. Аксиология скандала. *Скандал как форма коммуникации*. Москва: Изд-во СГУ, 2012. С. 28–43.
4. Дмитриев А. В., Сычѳв А. А. Скандал. Социологические очерки. Москва: ЦСП и М, 2014. 323 с.
5. Сакун А. В., Кадлубович Т. І. Політика інформаційного суспільства як політика скандалу. *Гілея: наук. вісник : Зб. наук. пр.* Київ: Вид-во «Гілея», 2017. Вип. 126. С. 466–470.
6. Сычѳв А. А. Скандал как феномен общественной морали. *Скандал: сферы воздействия*. Москва: Изд-во СГУ, 2013.
7. Ушанова И. А. Скандал как форма медиатизированной коммуникации. *Вестник Новгород. гос. ун-та*. Нижний Новгород: Изд-во НовГУ, 2013. Т. 1. № 73. С. 129–132.
8. Шефер М. В. Эмпирическая педагогика против плагиат-скандалов и её влияние на общество. *Наук. праці Держ. науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського*. 2012. Вип. 3. С. 198–209.

9. Яковлев И. Г. Интернет как коммуникационная сфера скандалов. *Скандал: сферы воздействия*. Москва: Изд-во СГУ, 2013. 176 с.
10. Ярославцева Е. И. Коммуникативные взрывы – теоретические аспекты скандала. *Скандал как форма коммуникации: сб. науч. статей*. Москва: Изд-во СГУ, 2012. С.55–77.
11. Bösch F. Kampf um Normen: Skandale in historischer Perspektive. *Skandale: Strukturen und Strategien öffentlicher Aufmerksamkeitserzeugung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2011.
12. Butler I., Drakeford M. Scandal, Social Policy and Social Welfare. NY.: Palgrave Macmillan, 2005. 311 p.

References

1. Bilokin N. P. Poetyka skandalu v opovidanni I. Chendeia «Testament». *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. 2013. Vyp. 2. S. 108–111.
2. Glukhova A. V. Skandal kak forma politicheskogo konflikta. *Skandal: sfery vozdeystviya*. Moskva: Izd-vo SGU, 2013. S. 31–49.
3. Guseynov A. A. Aksiologiya skandala. *Skandal kak forma kommunikatsii*. Moskva: Izd-vo SGU, 2012. S. 28–43.
4. Dmitriyev A. V., Sychov A. A. Skandal. Sotsiofilosofskiy ocherki. Moskva: TSSP i M, 2014. 323 s.
5. Sakun A. V., Kadlubovych T.I. Polityka informatsiynoho suspilstva yak polityka skandalu. *Hileia: naukovyi visnyk: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv: Vyd-vo «Hileia», 2017. Vyp. 126. S. 466–470.
6. Sychov A. A. Skandal kak fenomen obshchestvennoy morali. *Skandal: sfery vozdeystviya*. Moskva: Izd-vo SGU, 2013.
7. Ushanova I. A. Skandal kak forma mediatizirovannoy kommunikatsii. *Vestnik Novgorodskogo gosudarstvennogo universiteta*. Nizhniy Novgorod: Izd-vo NovGU, 2013. T. 1. № 73. S. 129–132.
8. Shefer M. V. Empyrycheskaya pedahohyka protyv plahyat-skandalov y yeyo vlyyanye na obshchestvo. *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteki Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho*. 2012. Vyp. 3. S. 198–209.
9. Yakovlev I. G. Internet kak kommunikatsionnaya sfera skandalov. *Skandal: sfery vozdeystviya*. M.: Izd-vo SGU, 2013. 176 s.
10. Yaroslavtseva Ye. I. Kommunikativnyye vzryvy – teoreticheskiye aspekty skandala. *Skandal kak forma kommunikatsii: sb. nauchnykh statey*. Moskva: Izd-vo SGU, 2012. S. 55–77.
11. Bösch F. Kampf um Normen: Skandale in historischer Perspektive. *Skandale: Strukturen und Strategien öffentlicher Aufmerksamkeitserzeugung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2011.
12. Butler I., Drakeford M. Scandal, Social Policy and Social Welfare. NY.: Palgrave Macmillan, 2005. 311 p.

ФЕНОМЕН СКАНДАЛА КАК СПЕЦИФИЧЕСКОЙ ФОРМЫ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Шабунина Виктория Валентиновна – кандидат филологических наук, доцент кафедры гуманитарных наук, культуры и искусства, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского

Тур Оксана Николаевна – доктор наук по социальным коммуникациям, профессор кафедры гуманитарных наук, культуры и искусства, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского

Василенко Дарья Павловна – старший преподаватель кафедры гуманитарных наук, культуры и искусства, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского

Саранча Виктор Иванович – кандидат исторических наук, доцент кафедры гуманитарных наук, культуры и искусства, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского

Рассмотрен феномен скандала как общественного явления, представлена его типология, выделены положительные и конструктивные признаки феномена. Проанализирован скандал как форма социокультурной коммуникации, определены стадии его развёртывания, специфические черты, социальные функции, коммуникационные особенности. Учтено деструктивное влияние скандала на социальные отношения. Доказано, что скандал является экстремальным видом коммуникации, мощным фактором формирования общественного мнения в современном социокультурном пространстве под влиянием глобализационных процессов в информационной сфере.

Ключевые слова: скандал, социальная коммуникация, социокультурное пространство, коммуникативное взаимодействие, коммуникативная среда

PENOMEN OF SCANDAL AS A SPECIAL FORM OF SOCIAL AND CULTURAL COMMUNICATION

Shabunina Viktoriia – Candidate of Philology, Associate professor of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Tur Oksana – Doctor of Sciences in Social Communications, Professor of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Vasylenko Daria – Senior lecturer of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Sarancha Viktor – Candidate of Historical Sciences, Associate professor of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

The article examines the phenomenon of scandal as a social phenomenon, presents its typology, highlights its positive and constructive features. The scandal is analysed as a form of sociocultural communication. The stages of its development, specific features, social functions, communication features are determined. The destructive impact of the scandal on social relations is

taken into account. It has been proved that scandal is an extreme type of communication, a powerful factor of the public opinion formation in the modern socio-cultural space under the influence of globalization processes of the information sphere.

Key words: scandal, social communication, social and cultural area, communicative interaction, communicative environment.

UDC 316.77:316.754.4

PENOMEN OF SCANDAL AS A SPECIAL FORM OF SOCIAL AND CULTURAL COMMUNICATION

Shabunina Viktoriia – Candidate of Philology, Associate professor of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Tur Oksana – Doctor of Sciences in Social Communications, Professor of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Vasylenko Daria – Senior lecturer of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Sarancha Viktor – Candidate of Historical Sciences, Associate professor of the Department of Humanities, Culture and Art, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Problem statement. In communicative area a perfect skill to receive, accumulate, process and transmit any information without delay is of great value. Undoubtedly, the facts that make impression, justify no society's expectations or cause shock are instantaneously disseminated. In recent years, there has been steady increase in scandals, which are promoted by media transformations, changes of journalistic identity, political turning points, accelerated change of values and limited political polarization. The essence of the scandal is particularly evident in the social background, where each sphere has its own peculiarities and defining values.

The aim of the paper is to prove the scandal to be a specific form of communication, a powerful factor of forming a public opinion in the modern social and cultural areas under the influence of information sphere globalization processes.

Research methodology. The method of structural-functional analysis allowed studying social functions of the scandal, identifying stages of its development, and determining its place in a social interaction system. The comparative method is used to compare causes and consequences of scandals in various spheres of social activity (political, economic, cultural, etc.). The method of system analysis enabled comprehensive study of this phenomenon and interaction of its main actors.

Results. A scandal is defined as a complex form of conflict social interaction, based on resonant violation of social norms, contradictions, conflicts of interests and views. It is revealed that communicative interaction is provided by such characteristic features of a scandal as sensationalism, responsiveness, stunningness, attractiveness, emotionalism, simplicity, unexpectedness, dynamism, suddenness, spectacularity, spontaneity.

An important basis for classifying scandals is a form of those actions that led to a scandal. It is necessary to distinguish the form of a scandal from its real content, which is determined by organizers' goals and expected consequences. The nature of scandal development and its consequences are conditioned by the behaviour of the persons participating in it. The article has identified such stages of a scandal as perpetration of offence violating public norms; reporting of violations by mass media; spreading of information about scandalous events; attempts to keep the facts from general public; rousing the scandal; public discussion of the problem; coming a scandal to an end; assessment of its consequences.

It is noted that a scandal is an effective informational lever of social problems. The article has determined such social functions of a scandal as informational, educational, equalizing, signal, control and reforming, provocative, conflict escalation function and the other ones.

Novelty. A scandal is defined as a type of non-formal communication, an influential factor of public opinion formation in modern social and cultural areas. The typology of scandals is presented in the article, and the positive and constructive features of this social phenomenon are highlighted. The stages of its development, specific features, social functions, communication features have been defined. The destructive impact of a scandal on social relations was taken into account.

The practical significance. The results of the scientific work allow researchers of social processes to consider a scandal from unexpected angles and see new properties and nuances of the well-known phenomenon.

Key words: scandal, social communication, social and cultural area, communicative interaction, communicative environment.

Надійшла до редакції 11.09.2020 р.

УДК 008 (130.2)

«КУЛЬТУРНИЙ ПРОДУКТ» У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гаєвська Тетяна Іллівна – кандидат історичних наук (PhD), старший науковий співробітник, Ін-т культурології Національної академії мистецтв України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0003-2916-4466>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.373>

T2508t@gmail.com